

Oponentský posudek diplomové práce:

Michala Brychtová: *Černošská otázka na Kubě a ve Spojených Státech v 60. letech 20. století* (Středisko ibero-amerických studií FF UK, Praha 2009, 104 stran rkp.)

Michala Brychtová se ve své diplomové práci rozhodla srovnat postavení černých obyvatel Spojených států a Kuby v přelomovém období 60. let 20. století, „analyzovat rasovou politiku obou států na pozadí historických událost a následnou komparaci naprosto odlišných přístupů najít body vzájemného ovlivňování a prolínání“, a dále „vyvození dílčích důsledků hospodářských změn pro život v obou zemích“ či „zmapování osobností podílejících se na změnách v rasové problematice na Kubě a ve Spojených státech“ (s. 6). Na úvod je třeba vyzdvihnout volbu tématu, které dodnes neztratilo svou aktuálnost. A dále také skutečnost, že si autorka uvědomuje výběrový a tendenční charakter většiny v češtině dostupných prací zabývajících se rasovými otázkami v obou zemích a cíleně se pokusila poskytnout vlastní, alternativní pohled.

Její snaha ale není bez nedostatků. Především se vymezení diplomové práce ukázalo jako příliš široké, výklad sklouzl k partikularistickému výčtu jedinečností. Přestože autorka základní faktografii zvládla, ke komparaci v podstatě nedošlo, s výjimkou kapitoly „Vztahy USA a Kuby na pozadí vývoje černošské otázky 60. let“ (s. 91-95), která sice přináší podnětné postřehy, ovšem v rovině studia mezinárodně-politických vztahů, nikoli v rovně komparace vnitropolitického vývoje obou zemí. Avizované hospodářské aspekty segregace a desegregace zůstaly stranou (například ve výkladu zmiňujícím náhlý nárůst hnutí za občanská práva v USA v 50. letech zcela chybí zmínka o 2. světové válce, válečném průmyslu a migraci černochoů ze zemědělských regionů Jihu do průmyslových měst Severu) stejně jako hlubší vhled do názorů a životních osudů nejvýznamnějších protagonistů hnutí. Dílčí výsek, například právě otázka konkrétních osobností zapojených do desegregačního hnutí, by patrně přinesla konkrétnější ~~toto by bylo zajímavé~~ ^{výsledky}. Ale předpokládá by to studium pramenů, byť v podobě edic, nikoli sekundární literatury povýtce obecného až popularizačního charakteru.

Bohužel právě popularizační práce bez poznámkového aparátu toto jsou ne hlavní, ale v podstatě jediné zdroje této práce. Zcela nenaplněna zůstala proklamovaná metodika: „analýza historiografie“. Použitá sekundární literatura v podstatě není reflektována, ale přijímána jako opora velmi obecných a kategorických soudů, s nimiž nemohu souhlasit. Rasová otázka v USA v 60. letech nebyla „vyřešena“, a stejně tak nebyly v této době „vyřešeny“ vzájemné spory USA a Kuby. („V tomto období se vyřešily mnohé problémy,

kteře přetřvávaly, zejména na poli občanských práv a mezinárodních vztahů, po celá desetiletí”, s. 5) Na druhé straně rozhodně nelze tvrdit, že USA “setřvával[y] do poloviny 60. let v přísném segregáčním zřizení“ (s. 5). Na Kubě po Maličké válce rozhodně nedošlo k „finálnímu rozpadu latifundie“ (s. 10). A takto by bylo možné pokračovat.

Obecný charakter využívaných zdrojů vedl k nekonkrétnosti. Málodky jsou citována konkrétní jména, Brychtová se obvykle spokojila s tvrzením: „jižanská společnost nebyla schopna přijmout...“ (s. 13) „Afrokubánci nechtěli pracovat na plantážích...“ (s. 18) „Liberálové hlásali, že šlo o podvod...“ (s. 19) Ani názory José Martího, Marcuse Garveye nebo Martina Luthera Kinga si autorka neověřila v originálních textech, ale pouze převzala ze sekundární literatury. Absence specializovaných publikací je tím překvapivější, že na poli studia problematiky rasových vztahů v USA a v Latinské Americe (potažmo přímo na Kubě) již byly realizovány rozsáhlé studie: viz například Frank Tannenbaum, *Slave and Citizen: The Negro in the Americas*, New York 1946, či Herbert Klein, *Slavery in the Americas*, Chicago 1967. Tyto zakladatelské práce ale diplomantka nejen nereflektovala, ale vůbec nezmínila. Stejně tak ponechala při výkladu o boj za občanská práva v USA problematiku federalismu, tedy sporů o nadřazenost federálních zákonů nad zákony jednotlivých států.

Velké výhrady mám k formální a heuristické stránce diplomové práce. Gramatické nečistoty ztěžují četbu. Závažnější jsou překlepy a nepřesnosti v bibliografických údajích v poznámkách pod čarou a v závěrečném seznamu literatury (chybějící roky vydání, chybně udané tituly), které ztěžují dohledání zdrojů diplomové práce. V „diskusi pramenů a literatury“ (s. 7-8) bych doporučila udávat rok vydání zmiňovaných prací, aby je bylo možné posoudit v kontextu doby jejich vzniku. Zcela zásadní výtku je třeba vznést k využívání Wikipedie (kteřá rozhodně není encyklopedií, pouze informačním kanálem usměřňujícím tok disparátních informací; portál Navajo pak je experimentální strojový překlad Wikipedie – jedná se tedy o zdroj, jehož využití v diplomové práci je mírně řečeno problematické). Pokud diplomatka dle svých slov „často využívala“ mezinárodní akademický archiv J Stor, pak je s podivem, že v závěrečném seznamu literatury z něj vypisuje pouze jediný titul. Přitom právě na tomto portálu jsou zveřejněny stovky odborných textů pocházejících ze 60. let, případně toto období reflektujících. Pokud diplomantka využila svého pobytu ve Španělsku k získání informací o kubánské problematice z úst očitých svědků a tyto informace v práci použila, bylo by záhodno je ocitovat v poznámce pod čarou a oddělit od vlastních interpretací.

Navzdory výše vyjmenovaným výhradám nelze ale diplomové práci Michaly Brychtové upřít zájem o aktuální témata, schopnost klást si relevantní otázky a vystihnout zajímavé dílčí aspekty historických procesů. Velmi pozitivně hodnotím kapitolu Vztahy USA

a Kuby na pozadí vývoje černošské otázky 60. let“ (s. 91-95), která ukazuje, jak byla černošská problematika využívána (či zneužívána) politiky z obou táborů. Mnohé podněty z této skutečnosti vyplývající ale zůstaly nevyužity – opět by bylo třeba sáhnout po textech samotných politiků, veřejných projevech, novinových článcích aj. originálních zdrojích.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě, vzhledem k výše uvedeným výhradám navrhuji její hodnocení známkami **dobře** nebo **velmi dobře**, v závislosti na ústní obhajobě.

Praha, 5. ledna 2010

Doc. Markéta Křížová, Ph.D.

Středisko ibero-amerických studií FF UK